

איך נעמוד? *

זשאלה הכפויה עלינו ותובעת את פתרונה: איך נחיה את הימים האלה? איך נעמוד בהם? לעתים קרובות שומעים אנחנו מפלוני את השאלה: מי יודע אם יש שיצא גזר דינה, כצפור שנדונה למוות ומצפה ליפול טרף ולהיות לברות. מספרי הטבע זכורה לנו אותה צפור שהנחש נתן בה את עיניו ומשתיקה. והיא, תחת אשר לברוח ולחוש מפלט, בעוד כוחה עמה, נופלת מתוך דלדול חושים אל הלוע ממש. לקראת האבדון. אין זאת כי מכת תימהון כזאת, כוחה יפה גם לגבי האדם המתייצב מול האבדון, אשר במקום להיאבק ולעמוד על נפשו, או גם לחוש לו הצלה, כבר נכנע הוא מראש, נדמה לי שגם בתוכנו כבר נתן הנחש את עיניו, עד שרבים איבדו את חושיהם. הרי שומעים אנו כך מפי חברים: „היינו־הך — משפט אחד וגורל אחד לפולין, לנורבגיה, הולנד ובלגיה. ומה אנו ומה כוחנו לעשות?”

כלום אמת הדבר שידיהם של אנשינו רפו כל־כך והם מצפים למוות? לא! הכל רחש חיים ותאב חיים. זה משפט היחיד וזה גם משפט היישוב, ההסתדרות והקיבוץ — כולם מקיימים ונושאים את מפעלם. אבל יש משהו שבהכנעה פסיבית והוא הולך ומשתלט בהי יום יום והוא פוגע ברצון העמידה האקטיבי.

ברור, שככה ובהכרה זו אי־אפשר לנו יותר. חובה היא עלינו להתגבר על האימה מתוך הכרה ומתוך רצון מכוון לפעולה. את החיים יש לתת למען החיים ולא למען התבוסה.

נוכח המתרחש ביהדות כיום, נתעלה ערך הציונות, עמקה משמעותה הגורלית לעתיד העם כמקלט ההצלה היחיד והאחרון, אבל אין הכרה זו משמשת עדיין יסוד להתנהגות היהודים גם בשעת אימים זאת. כל מה שעובר ועבר לא הטיל עדיין חרדה ולא עורר עדיין את מאמץ ההצלה בכדי לקדם את השואה.

היישוב היהודי בארץ־ישראל כיום, חייב לשמש מרכז לעם בתפוצותיו, להיות המפקד להצלתו והמכוון את חייו יום יום. הוא מסוגל לכך עכשיו יותר מאשר בכל תקופה אחרת, ויותר לאין ערוך משבמלחמה הקודמת. עליו נגזר להיות הנושא להצלה והגורם העיקרי בהגשמת הציונות. אך היישוב נתון במידה רבה לעניניו ומסור לגבולות קיומו. עם אבדן האופי הדמוקרטי של העולם כולו, הלכה והזנחה ההכנה הדמוקרטית של המוני ישראל ושל היהודים החיים בארץ לאחריות פוליטית בעד גורלם. זהו דור שחונך על ביטול הערך העצמי ורפיון האקטיביות בהגשמת יעודו. וביום מבחן לציונות כשהיא נתונה מתוך אין ברירה לפעילותה ולמאמציה, אנו קוצרים את פרי העזובה וההזנחה במשך כל השנים. האדם אינו מאמין בערך פעילותו ומלחמתו: „המלחמה היא שתפסוק והאזינונים הם שיעשו בלעדינו” — והאדם שאלה הם מערכי־לבו, יהיה קרבן ראשון לפאניקה. אנו חשים כבר את אוירת הרחוב היהודי בשבוע הראשון של ה„האפלה” — ומה

* מתוך דברים במועצת הקיבוץ המאוחד בעין־חרוד, אוגוסט 1940.

יהיו פני הרחוב הזה עם נסיון ראשון של פגיעה? וגדול הוא הסכך. בפני מבחן קשה עומדת האקטיביות היהודית.

יסודותיה של האקטיביות היהודית הם בהכרה הודאית, שלנו ולציונות אין כל תקווה ואין משען ואין הצלה זולתי בנו בעצמנו. אין על מי להשליך את יהבנו. הגורמים הגדולים בעולם, הנאבקים היום, זרים ומתנכרים למאויינו. הציונות כפתרון לשאלה היהודים אינה חרותה על דגלם. להיפך, כולם דוגלים באנטיציונות; הנאצים עיניהם להשמדת היהודים בעולם ובארץ. אבל גם האנגלים מתנכרים לציונות בימים אלה. יש קשיים בגיוס יחידות יהודיות למלחמה — "כך טוענים עכשיו, בימי מלחמה, בשעה שמתארגן והולך הגיס החמישי בכל הארצות מסביב. וכמרכן עדיין פסולה העליה היהודית לארץ בעיני רוסיה הסובייטית. אין, איפוא, נושא לעתידנו ולקיומנו זולתנו.

לנו אין בחירה ואין ברירה בחזית, שאם לא כן צפויה לנו כניעה שבהשמדה. אין לדעת מה צופן לנו המחר בארץ הזאת. לפנינו מלחמה ארוכה וממושכת, שבימים הקרובים עלולים אנו להימצא בתחומיה ממש. אנו הגרעין היחידי שיכול לרכז את מלחמת העם על עתידו. עלינו לבוא איפוא דרך של פעולה, ולא לתר. מי יודע אם מחר נוכל להתכנס, מי יודע אם נוכל בכלל להיפגש, מי יודע אם אין נשקפת לנו ביום המחרת המחותרת.

בפני כוחות איתנים אלה המאיימים עלינו, צריך להתייזב שכם אחד להגנה. אבל ייתכן שבמקום הגנה קולקטיבית יתבצר לו כל אדם וכל יישוב לעצמם. האינסטינקט הנה של הצלה, דווקא ביחידות, של מפלט ביחידות, חזק בנפש האדם ובנפש היהודי וכוח שליטתו היום גבר פי כמה. האינסטינקט הזה דרכו היא דרך האבדון ובייחוד כשמתמוטט הציבור הקיים. ביצור של ממש יבוא רק על-ידי המאמץ הקולקטיבי, שהוא מושתת על עזרה הדדית, אחריות הדדית ושיוון.

— — — הנה נישאים על הדונאו זה חודשים, 12,000 יהודים; הם נמצאים מעבר לכל מדינה ומעבר לכל גבול ואין מי שיאספם ויחיש להם מקלט. היכן היא ההרגשה הקולקטיבית היהודית המניעה למעשה הצלה? איזה יהודי אינו מבין שיש הכרח להחיש להם הצלה — ויש אפשרות להחיש, ולו יהיה גורלם כגורל חבריהם בעתלית. וכלום באמת לא יכולנו להביאם? וכלום אין אפשרות כזאת גם היום, לכל הפחות להוציאם משם באחריות ובדאגה קולקטיבית?

— — — האקטיביזם היהודי בארץ מחייב רוח של חברות. במלחמת איתנים זו, כמה לא ידענו, צפויים אנחנו לקרבנות רבים. תנאי ראשון לעמידה — זוהי אחווה יהודית גדולה, וגילוייה צריך לבוא ביחסי יום-יום. בחוברת "בימי שואה" קראנו כיצד אבדו, בימים אלה, עשתונותיה של יהדות פולין, על עשיריה, גביריה ומפלגותיה. רק הקומץ החלוצי, אשר חונך לחברות ולאחווה בהכשרה קיבוצית ובתנועה, הוא שעמד עמידה אחרת. גם כשברחו היו יחד. ובעמידתם זו הצילו את הנפש ואת הרוח וגם שארית לגאולה. וכך עברו אנשי "החלוץ" את הדרך הארוכה מוורשה לשטחי הכיבוש הרוסי ולוולנה, מאוחדים בעת צרה באחדות הגורל. אלה מהם שנשארו בוורשה או שנשלחו אליה — מילאו בה תפקיד מעודד ומנחם ליהדות המעונה כולה. מטבחי-העם היו מרכז בשעת אבדן מרכז. האחרים, אלה שדאגו כל אחד לנפשו, שביקשו להציל את עצמם ביחידות, אין זאת, שדווקא מהם הלכו רבים לאיבוד. ייתכן שמישהו יינצל — ליחידים ספורים אולי נשקפת בדרך זו הצלה, אבל לרבים אין דרך אחרת מאשר תשובה שיש בה שיתוף ושיוון — לא שיוון סנטימנטאלי, לא רק שיוון הרגש — אלא שיוון מאורגן מתוך דאגה קולקטיבית; רק הוא שיכול להציל. כנראה שכל הפורענויות שעברו על ההמונים היהודים לא לימדום עדיין את תורת ההצלה.

אין לדעת מה נושאים עמהם הימים הקרובים. אבל אחת נדע: על הציבור הזה — על הפרעל והנורע והילד העברי — על כולנו מוטל עכשיו תפקיד של מציל, תפקיד של לחם לעתיד העם. אין לדעת אם בכוחנו לנצח; כשם שאין לדעת אם דווקא בקרב זה עתיד הסוציאליזם לנצח, כשם שברור לנו שהסוציאליזם עומד לפני מלחמתו ומלחמה זו תיערך סוף סוף גם אם נציגו ודבריו של הסוציאליזם לא יתנו את ידם לעורה. הוא קום יקום משדות המלחמה ומתוך הבתים שנשאריו בעורף, ומנשי העם העובד. ובמלחמה זאת אנו היהודים הננו הבודדים והעזובים ביותר, אם-כי גם הצודקים ביותר. אין ברירה לפנינו, בלתי אם זאת שמצנתה לפעול בכוח שיש לנו. וכוחנו, כוח העם היהודי כולו — הוא ביישובנו בארץ. יישובנו הוא שיהיה יסוד למלחמתנו. ואל הדגל הזה של הגנת יישובנו צריכים אנו להתגייס במדים ובלי מדים. אנו רוצים כאן להתגייס גם במדים. אבל אין המדים צורתה האחת והיחידה של המלחמה הזאת. המדים שלא יפקירו את היישוב — על אנשיו וערכיו — רק אותם נלבש. גם במלחמה הכללית נלחם נגד הנאציזם כאויב נפש; נלחם בו כאנשים, כיהודים וכסוציאליסטים. אבל לשם המדים לא נפקיר את קיום יישובנו. לא נשאיר את הדגל, אשר אין נושא לו בלעדינו. ואם מחמת המדים לא יתנו לנו להרים את הדגל — נילחם בלעדיהם.

אין ספק שאנחנו נימצא בה, במלחמה הזאת. אם תהיה בנו הרוח נעמוד בה בכוחנו. ניפול בה בכוחנו, — נכונים לעמידה ונכונים להקרבה. כל מי אשר נלחם בנאציזם, — בן ברית הוא לנו, אנו רוצים בנצחוננו. אבל דגלנו אנו עזוב על ידו. יהודים אלה הנלחמים כיום בחזית, בידם אין הדגל שלנו. ולמען המדים ולמען הארגומנט הפוליטי לא נפקיר ללא כוח עמידה ביום עברה את אשר בנינו בארץ. מלחמת היהדות בעולם היא קודם כל ביצירת הכוח כאן, בארץ הזאת.

נתגייס לעשות מיד — היום! אל נדחה דבר למחר, למחרתיים. כוח האויב הוא במהירותו. את החיטה להבטחת לחם לכולנו נגייס עוד היום. בכולנו היתה יד הרפיק ושיתוק הרצון. אידיאות ללא הגשמה, ללא ערך מעשי בחיים — בזה לקתה הציונות חו מחלת הסוציאליזם. מן המחלה הזו צריך להיחלץ. אולי תיוולד מתוך אימת היום, שעת המפנה. לא בפטאליזם נכריע את הכוחות האויבים אלא באחריות גדולה. כי אין ברירה. זהו צו החיים הגנור.

יצחק טבנקין

לנו אין נסיגה

(קטעים)

— — — ברור, שגנרל בריטי יש לו תפיסה אחרת משלנו. לו אין חשבון ציוני, וגם לא חשבון סתם-יהודי. הוא מתבונן על סביבו ושואל: מאין תבוא הסכנה. ייתכן, שבעיניו צפויה סכנה גם מנשק להגנת יהודי צפת. גנרל אנגלי אפשר יש לו גם הסברה משלו. מדוע אין דורשים מן הבדוים שיתפרקו את נשקם, ומדוע יש צורך לדרוש זאת מן היהודים דווקא. האם הוא חייב להביט בעיניו שלנו? אבל אנחנו חייבים להביט בעיניו שלנו. לו יש כמה מיני אחריות, וכמה שלבים בסולם אחריותו. הוא רשאי להיות בטוח שביכלתו להגן על הארץ מפני כל אויב, ובכל התנאים, ואם תוך כדי כך יחרב משהו או ילך לאיבוד. הרי זה, בתוך ההיקף הגדול ואגב נצחון כולל, רק „תאונה“. ואם גם לא יעלה הדבר בידו הרי עוד קיימת אנגליה גדולה ועצומה, והיא ודאי תחזיר ביום מן הימים מה שתפסיד עתה. מצפוננו יכול להיות שקט. אך מצפוננו איננו יכול להיות שקט. אנחנו אחראים